

D. E. G.
ANIMADVERSIONES NONNULLÆ SUBITANEÆ

CIRCA

INSTITUTIONEM JUVENTUTIS THESIBUS COMPREHENSÆ,

QUAS

*Ex mandato Reverendissimi D:ni EPISCOPI & PRO-CAN-
CELLARI, nec non Summe Vener. Confift. Ecclesiastici.
Approb. Ampl. Fac. Phil. In Reg. Acad. Aboënsi,*

Publicæ disquifitioni modeſte ſubjiciant

A U C T O R

HENRICUS ENCKELL, Phil. Mag.

ET

R E S P O N D E N S

GUSTAVUS R. APPELGREN,

Ostrobothnienses.

In AUDITORIO MAJORI Die XVII. Februarii
MDCCLXXIII.

H. A. M. C.

A B O Æ

Impressit JOHANNES CHRISTOPH. FRENCKELL.

THESSIS I.

Quod recta Juventutis institutio tanti æstimetur, ut Principes gentium politiorum de hac procuranda maxime fuerint solliciti, id inde provenit, quod salus publica sic optime promoveatur. Illa enim est quasi basis & fulcrum omnis veræ felicitatis Civilis. Quod vero spe sua interdum exciderint, nec exitus fini intento responderit, id partim ignaviæ Docentium, partim societatis, vanitati & inconstantiæ juvenum, monita Magistrorum adsperrnantium, erit adscribendum.

THESSIS II.

Sunt etiam Scholæ Publicæ in Civitatibus ideo necessariæ, quod non modo in illis liberi in omnibus litterarum studiis, quibus juvenilis ætas debet impertiri, a viris Eruditissimis, sine insigni Parentum sumtu, institui queant, verum etiam nobilis æmulatio, optimus ille ad proficiendum stimulus, inter discentes facile excitetur & suslentetur.

THESSIS III.

Hinc non mirum, quod Summis Imperanti-

rantibus non inutile visum fuerit, ut civium suorum salutem promoverent, Scholas, illas bonarum mentium quasi officinas, constituere & constitutas tot necessariis institutis & privilegiis munire, quot scopo huic obtinendo sufficerent.

THESIS IV.

Quemadmodum hominum intellectus a natura densis ignorantiae tenebris est obdutus, neque voluntas ad rationis imperium sepe semper componit; ita recta institutio efficit, ut ingenita animis ignorantia excludatur, & ingenia, per naturam hebetia, litteris tamquam cotibus acuantur. Hinc sit, ut, quo prudentius institutio in litteris peragitur, & virtutis non fucatae exercitium inculcatur, eo citius etiam juvenes novam quasi metamorphosin subeant, & alia ingenia aliosque mores sibi fingant.

THESIS V.

Methodum in instituenda Juventute observandam eam esse optimam judicamus, qua ea, quae intellectu faciliora & captui tironum accommodatoria sunt, mentemque ad sequentia melius intelligenda instruunt, praemittuntur.

THESIS VI.

Uti institutionis finis inter alios etiam est, ut Respublica viros ad munia rite obeunda habeat idoneos; ita discentium naturalis ad hanc vel illam disciplinam vel artem inclinatio exacte exploranda est, ut quilibet in iis partibus mature erudiatur, quæ suo genio convenire deprehenduntur.

THESIS VII.

Methodum docendi olim usurpatam deplorandam fuisse contendimus, quippe multi ex peritia linguae latinæ omnem eruditionem aestimabant, cui si farrago Scholasticarum distinctionum accessisset, fastigium eruditionis se consecutos existimarunt, qui tam gravi instructi fuerunt armatura.

THESIS VIII.

Illorum sententiam, qui volunt in Scholis lingua vernacula tirones in omnibus doctrinæ rudimentis informandos esse, tantum abest, ut rejiciamus, ut potius eam, tamquam genuimum, faculique hujus gustum spirans adminiculum docendæ juventutis amplectamur. Græci Græca, Romani Latina docuerunt, quare igitur Sveci Svecana Lingua scientias non proponerent?

. THESIS IX.

Quantum emolumenti crescenti Patriæ juventuti inde accederet, si libri idiomate Svecano conscripti exstarent, illique ita exarati, ut breviter & concinne, tamen sufficienter omnia eruditionis elementa continerent, unde in adolescentiæ quasi herba, absque magna temporis jactura, cognitionem cuivis vitiæ generi utilem haurire posset, quisque videt, qui animo præjudiciis vacuo perpendeat, quantum temporis ad comparandam peritiam lingvarum peregrinarum & jam pridem emortuarum, quibus omnes artes & scientiæ, quoad magnam partem juventuti necessariæ involutæ sunt, requiratur. Doleendum vero est, quod pauci admodum ejusmodi libri hucusque in lucem editi sint. Speramus tamen fore, ut viri cordati & Patriæ commodum juventutis genuino & facili informationis modo promovere cupientes, hoc impedimentum tironibus ubique obvium removeant, libros huic usui aptissimos edendo.

. THESIS X.

Quamvis Lingvæ vernaculæ usum in instituenda juventute, ut in antecedentibus ostensum ivimus, magni faciamus; absit tam

men a nobis, ut lingvas Hebræam, Græcam & Latinam e Scholis proscriptas velimus, quin potius illas futuris Reipublicæ Litterariæ membris utiles & necessarias pronunciemus & defendamus.

THESES XI

Licet juvenilis ætas sit admodum apta ad lingvas discendas; cave tamen putas nos velle, ut vivida illa ætatis pars lingvis tota impendatur. Sunt enim multæ disciplinæ cædemque amplissimæ, uti Historiam Civilis quam Naturalis, Geographia, aliæque, quæ captui puerorum admodum conveniunt, & quarum proinde cognitio illis nequaquam est deneganda.

THESES XII.

Si verum est hoc proverbium: *Mens sana in corpore sano*: viris juventutis informandæ muneri admotis utique incumbit cura sanitatis sibi concreditorum juvenum. Progresius enim illorum in litteris, quibus indefesso labore & diligentia debent invigilare, mirum in modum e statu corporis sano, teste experientia, dependent.

THESES XIII.

Quia Docentibus in Scholis injunctum est,

est, juventutem in omnibus ad intellectus culturam pertinentibus eruditionis partibus informare, & ad virtutis studium vitiorumque fugam hortari, nec non bonis exemplis eos in illo præire, adeo ut ex ignaris fiant eruditi, ex indomitis mansueti, & ex virtutis deditis morati, quisque videt, quam arduum & difficile, quamque utile & necessarium simul sit munus Scholasticum.

THESIS XIV.

Difficile admodum est in palæstra Litteraria illum invenire, qui muneri informatoris rite obeundo sit aptus. Desiderabis enim apud hunc eruditionem, apud illum patientiam, apud ipsum morum gravitatem, apud alium experientiam, apud alium denique placidos mores, quibus discentium amor conciliari potest. Quodcumque horum abfuerit, progreffus discipulorum sufflaminantur & singula plerumque præpostere aguntur.

THESIS XV.

Non a veritate sed ab impatientia deductum esse canonem existimamus: *Quem Jupiter odit, facit pedagogum.* Fatae enim, multas moleucas a cordato Ludimagistro esse de-
voran-

vorandas, novimus quoque minerval minus
Iautum Docentibus plerisque contingere; ve-
rum muneric Scholastici dignitati ita nihil
decedit. Quis enim pulchrior labor aut quæ
speciosior merces, quam ita formare juven-
tutem, ut utilia civitas habeat membra, quæ
felicitatem ejus omni studio promovent?

THESIS XVI.

Probus Ludimagister curam quoque su-
am ad otia puerorum extendet, & eorum in-
genia honesta ratione ita occupabit, ut bo-
nas horas vel nihil vel prave agendo disper-
dere nequeant. Præcipue tum dispiciendum,
quomodo mores dissentium formari queant,
quum eorum indoles tum maxime se prodat,
quando severa disciplina quasi
soluti sunt.

